Hermeneus 66, 1994. 226-7

Tibullus, *Elegieën en de andere gedichten uit het Corpus Tibullianum*, vertaald, ingeleid en van aantekeningen voorzien door John Nagelkerken, (Ambo) Baarn 1994, 137 blz. *f* 39,90.

De Romeinen waren vooral trots op hun dichters als zij de Grieken evenaarden. Dat werd algemeen aangenomen voor het genre van de elegie. Voor Quintilianus (10,1,93) gold Tibullus hierin als *tersus atque elegans maxime... auctor* 'de zuiverste en elegantste dichter'.

Toch is de elegie in later tijden een wat ondergeschoven kindje gebleven. De erin bezongen thema's als liefde en verlangen naar rustig landleven werden in het Westen vaak gezien als vrouwelijk en weinig verheven, en 'dus' als van minder waarde. Binnen het genre van de elegie is Tibullus bovendien vaak achtergesteld bij de geleerde Propertius en de vlotte Ovidius. (Een van mijn leermeesters karakteriseerde Tibullus als 'wuft'. In zo'n woord komen de ouderwetse oordelen goed samen).

Tegenwoordig is het juist de on-Romeinse zachtzinnigheid van Tibullus en zijn gebrek aan ballast van mythologische geleerdheid, die hem tot een toegankelijk en leesbaar dichter maken. Recentelijk deed Ambo vertalingen van Propertius en Ovidius het licht zien. Een moderne Tibullus in het Nederlands was daarmee een *desideratum* geworden.

De leemte is nu opgevuld door de vertaling van John Nagelkerken. Hij heeft alle gedichten vertaald die op Tibullus' naam staan, het zogenaamde *Corpus Tibullianum*. Deels gaat het om elegieën die zeker niet door Tibullus zijn geschreven. Als mede-auteurs gelden een zekere Lygdamus en de dichteres Sulpicia. Bij elkaar bestrijkt het hele werk niet veel meer dan zo'n 75 pagina's Latijnse tekst.

Bij het openslaan van de vertaling schrok ik van de lange versregels. Nagelkerken blijkt zevenvoetige jamben te gebruiken, een ongebruikelijke versmaat, die recntelijk alleen door M. d'Hane-Scheltema is toegepast in haar prachtige vertaling van Ovidius' *Metamorphosen*. Zulke lange verzen geven een wat breder 'uitdijende' en golvende vertaling.
Voor een groot epos als dat van Ovidius leek me dat zeer passend, maar veel minder voor de stilistische kleinoden van Tibulus. Toch kreeg ik na enige tijd ook waardering voor Nagelkerkens vertaling. Zijn zevenvoeters geven het Nederlands een wat gedragen kalmte en harmonie, analoog aan het Latijn van Tibullus.

Andere elementen versterken deze indruk van rust nog: de typografie heeft de uit de Latijnse traditie vertrouwde inspringing om de andere regel (de versvorm blijft verder steeds gelijk). Verder maakt de vertaler geen gebruik van eindrijm. Zijn aanpak is daarmee anders dan die van Rudi van der Paardt (zie diens vertalingen van Tibullus in *Hermeneus* 63, 1991, 308–310; en in Patrick De Rynck's bloemlezing *Op de snaren van Apollo*, Baarn, 1993, 174–81.

Maar alles heeft zijn prijs: het puntige, strakke en gepolijste van Tibullus' verzen komt bij Nagelkerken aanzienlijk minder naar voren. Het kabbelt vaak een beetje voort. Of erger nog: lange verzen met weinig poëtische elementen neigen gemakkelijk naar ritmisch proza, een gevaar waar de vertaler niet overal aan ontkomt. Met name in de heel korte gedichtjes, zoals die van Sulpicia, is er eigenlijk geen sprake meer van poëzie. De kans dat er dán een vonk overslaat op moderne lezers is heel klein.

Een goed punt vormen de noten. Anders dan vaak in de serie Ambo Klassiek, bevat de Tibullus-vertaling nu eens geen stortvloed aan goedbedoelde maar overbodige noten. Dat zou bij de heldere Tibullus ook bepaald misplaatst geweest zijn.

De inleiding echter vind ik teleurstellend. Het lijkt of Nagelkerken de zaken hier iets te eenvoudig voorstelt. Met name het oude probleem van de mate van 'realisme' van de elegie is onvoldoende uitgewerkt. Zo krijgen we volgens de vertaler 'een redelijk beeld van de losse seksuele contacten in de tijd van Tibullus', en 'zet de dichter zich af tegen de regels van de gevestigde orde' als hij zich opstelt als slaaf van zijn geliefde.
Maar wat is nu echt, en wat is pose? Hoe maak je dit uit? Wat is van de mens Tibullus buiten het werk, en wat van de 'ik-figuur' erbinnen? Zulke vragen worden niet gesteld en dus ook niet beantwoord. De korte inleiding van Rudi van der Paardt in *Hermeneus* (63, 1991, 122–127) is hier al veel leerzamer.

Uiteindelijk gaat het natuurlijk om de vertaling zelf. Die is, kort samengevat, gedegen en traditioneel. Met de voor- en nadelen vandien.

Vincent Hunink